Проф. др Марко Рајчевић
Правни факултет, Бања Лука

Стандарди управљања акционарским друштвима Републике Српске

Резиме

Прописивањем Стандарда управљања акционарским друштвима од стране Комисије за хартије од вриједности, Република Српска је добила добар основ за значајно унапређење корпоративног управљања које је до доношења Стандарда искључиво регулисано законским нормама. Стандарди, који се базирају на ОЕЦД принципима корпоративног управљања, примјењују се по начелу "прихвати или објасни". Њима ће се у знатној мјери надокнадити евидентни недостатак корпорацијске културе и традиције свих субјеката који се јављају као носиоци интереса у акционарском друштву.

Кључне ријечи: *акционарско друштво, стандарди корпоративног управљања*

Уводне напомене

На основу уставног овлашћења да, између осталог, регулише правни статус привредних субјеката, Република Српска је 1998. године донијела Закон о предузећима који је рађен по узору на Закон о предузећима СР Југославије из 1996. године. Разлике између ова два прописа биле су у неких тридесетак чланова. Током времена промијене Закона о предузећима у Републици Српској сазријело је увјерење да Закон треба доградити у смислу додатног прилагођавања захтијевима

европских директива, те додатно појаснити и прецизирати у циљу ефикасније практичне примјене. До оваквог става дошло се у контексту напора свих нивоа власти у Босни и Херцеговини, као и међународне заједнице, да се изгради модерна тржишна привреда са регулативом која ће пружати неопходан основ за привлачење страних инвестиција и активирање домаћих улагача у циљу остварења самоодрживе економије. Оно што је с тим у вези је и усвојен став да Закон о предузећима мора, с једне стране, страним инвеститорима бити препознатљив по садржају својих института који су већ одавно уграђени у статусне прописе земаља развијене тржишне привреде, а, с друге стране, Законом се морају у домаћи правни систем унјети достигнути стандарди заштите интереса домицилних инвеститора, посебно оних малих и најмногобројнијих како би се временом изградила култура поштеног и транспарентног пословања привредних субјеката.

Због наведених разлога је и дошло до интервенције у постојећи законски текст и то у два наврата, 2002. године и 2003. године, чиме је измјењено или допуњено неких седамдесет чланова. Од свих тих измјена и допуна нарочиту пажњу изазвао је нови члан (254а.) којим се овлашћује Комисија за хартије од вриједности да може својим актом прописати стандарде корпоративног управљања, а који се нарочито односе на начин сазивања скупштине, кворума, гласања писменим путем или путем пуномоћи и информација које треба да се обезбједе акционарима у вези с тим, а све у циљу унапређења и заштите права акционара. Користећи се наведеним овлашћењем, као и оним из члана 100. Закона о хартијама од вриједности,[1] који у ставу 5. одређује да је Комисија надлежна да "прописује, организује, преузима и надгледа мјере којима осигурава ефикасно функционисање тржишта хартија од вриједности и заштиту интереса инвеститора", Комисија за хартије од вриједности донијела је Стандарде управљања акционарским друштвима,[2] (у даљем тексту: Стандарди) чиме је Република Српска ушла у круг оних земаља које на овај начин значајно унапређују регулативу корпоративног управљања.

У овом тексту упознаћемо се са основним карактеристикама, циљевима и садржином Стандарда управљања акционарским друштвима.

Термин, природа и циљеви Стандарда

На први поглед је уочљиво да је назив акта "Стандарди управљања акционарским друштвима" различит од онога што је већ уобичајен назив, а то је "кодекс корпоративног управљања", па се може поставити питање да ли се ради о различитим актима. Одмах се може негативно одговорити, јер је у питању различита терминологија а околности доношења Стандарда као и његова садржина указују да се ради о систематизованом збиру обавезујућих и необавезујућих правила. То се уосталом и напомиње у уводном дијелу овог акта када се изричито наглашава да

1. Пречишћен текст, "Службени гласник Републике Српске", бр. 4/02
2. "Службени гласник Републике Српске", бр. 3/06

"Стандарди садрже препоруке и сугестије, као и одредбе које су обавезујуће, јер произилазе из позитивних прописа за одређену област", а затим се наводи да се препоруке и сугестије у тексту Стандарда назначују "уз употребу ријечи: "треба" и "може". Терминолошки отклон од уобичајеног посљедица је наведене одредбе Закона о предузећима која овлашћује Комисију за хартије од вриједности да донесе "стандарде корпоративног управљања".

Стандарди дакле спадају у групу тзв. националних кодекса који се доносе од стране саморегулаторне организације у коју спада Комисија за хартије од вриједности Републике Српске, са основном идејом да поједини дијелови тог акта имају различит степен обавезности,[3] а то је, како смо видјели, и учињено коришћењем наведених термина. Очигледно је да стандарди нису ни закон ни уговор већ да спадају у акте које садрже неправне норме. Став о неправном карактеру Стандарда важи независно од тога што тај акт садржи правила која су по својој садржини законске норме, јер се тада такве норме примјењују на основу закона, а не на основу акта у коме су садржана.[4] Оваквом ставу иде у прилог и напомена из Увода Стандарда по којој, ван необавезних дијелова, "остали дијелови Стандарда садрже одредбе која су акционарска друштва обавезна да примјењују у складу са позитивним прописима".

У уводном дијелу Стандарда наглашава се и да акционарска друштва нису обавезна да их примјењују, али су у том случају обавезна да објаве образложење због чега то не чине. Дакле, прихваћено је правило "прихвати или објасни", што је у складу са већ уобичајеним рјешењима у упоредном праву. Међутим, правило "прихвати или објасни" не важи за сва акционарска друштва, јер у завршним одредбама Стандарда наводи се да су предузећа чије акције котирају на берзи обавезна да примјењују Стандарде, а "препоручује се да и остала акционарска друштва прихвате све стандарде и уграде их у своја општа акта". Треба примјетити да, с обзиром на њихову природу, што је и логично, Стандарди не садрже никакве санкције за она акционарска друштва која су обавезна да их примјењују, тако да је ова норма за сада само несанкционисана овавеза. Међутим, у уводном дијелу постоји и напомена да се поштовањем стандарда управљања акционарским друштвима побољшава конкурентна способност друштва, остварују повољнији услови за инвестициону активност, те омогућава ефикасније функционисање финансијских тржишта, чиме се акционарским друштвима сугерише да је прихватање Стандарда у њиховом најбољем интересу.

Доношењем Стандарда извршена је и својеврсна допуна законских норми које се односе на корпоративно управљање а које су, посебно ако се ради о отвореним акционарским друштвима, тј. оним чије акције котирају на берзи, по правилу, когентне природе. Наиме, правна регулација пословања и дјеловања акционарских друштава је сложен процес, јер је потребно обезбједити одговарајућу сигурност и

3. Види З. Арсић, Кодекс понашања (кодекс корпоративног управљања), Привреда и право, бр. 5-8/2005, стр. 74.
4. Тако З. Арсић, оп. цит., стр. 75.

заштиту акционара и повјерилаца, а истовремено омогућити ефикасно и конкурентно пословање привредних субјеката. Законске норме споро се мјењају и често не могу обухватати све оно што је потребно да би систем регулисања корпоративног управљања био цјеловит, ефикасан и адекватно одговарао потребама сигурности и заштите потенцијалних инвеститора у акције. Отуда, прописивањем Стандарда Република Српска добија цјеловитију и еластичнију регулативу корпоративног управљања што ће несумњиво утицати на његово квалитативно унапређење.

Садржај Стандарда

Стандарди управљања акционарским друштвима заснивају се, и то је наглашено у самом акту, на принципима корпоративног управљања усвојеним од стране Организације за економску сарадњу и развој (OECD). Ти принципи су експлицитно наведени, а то су:

1. Осигуравање основа за ефикасну примјену принципа управљања акционарским друштвима;
2. Права акционара и кључне власничке функције;
3. Равноправан третман акционара;
4. Улога заинтересованих страна – носилаца интереса у управљању акционарским друштвима;
5. Објављивање и јавност информација;
6. Улога и одговорности одбора.

Стандардима управљања акционарским друштвима детаљније се утврђују механизми функционисања и заштите интереса у међусобним односима различитих носилаца интереса у акционарском друштву. Наиме, акционарско друштво обухвата бројне стране од којих свака представља своје властите интересе. У Стандардима се наводи да су носиоци интереса у акционарским друштвима постојећи и потенцијални акционари, кредитори, повјериоци, запослени, управа, надзорни одбор и држава.

Принципи корпоративног управљања разрађени су кроз укупно једанаест стандарда.

Принцип права акционара садржан је кроз општу поставку да акционари имају право на управљање акционарским друштвом учешћем и гласањем на скупштини акционара, затим имају право на сигурну и брзу регистрацију власништва у друштву, право да бирају и смјењују чланове одбора, те право на дио ликвидационе масе. Друштво треба да охрабри и подржи своје акционаре да активно и одговорно користе своја права.

Наведена акционарска права разрађују се детаљније кроз утврђене стандарде којих има седам. Тако је у Стандарду 1, који говори о праву на управљање акционарским друштвом, између осталог, одређено да акционари, власници обичних (редовних) акција, имају право да учествују у управљању предузећем сразмјерно учешћу у основном капиталу, а да акционарска друштва треба да поштују принцип

"једна акција – један глас", те у складу с тим да прилагоде номиналну вриједност акције. У овом стандарду детаљно се разрађују питања сазивања акционарске скупштине, њеног дјелокруга рада, начина одлучивања, понашања акционара у ситуацији када се одлучује о његовим интересима (клаузула сукоба интереса), о садржини записника и праву увида у записник, о директном или индиректном гласању на скупштини, тј. преко пуномоћника или удружења акционара, с чим у вези се утврђују правила таквог гласања или се дају одређене препоруке. У Стандарду 2, који говори о праву на правовремено и редовно добијање релевантних информација о акционарском друштву, између осталог наводи се да акционари треба да буду информисани о правилима и процедурама гласања на сједницама скупштине акционара, а да поштовање тог принципа треба да обезбједи да сваки акционар има право на уручење и бесплатно достављање статута и пословника о раду скупштине. Осим тога, акционарима треба бити обезбјеђена довољна информисаност о свакој тачки дневног реда о којој треба да гласају, а довољна информисаност подразумијева: тачност, потпуност, благовременост и јединствену доступност информација на основу којих акционари треба да утврде свој став. У Стандарду 3, који говори о праву на дио добити акционарског сруштва, каже се да акционар има право на удио у нераспоређеној добити коју скупштина одреди за расподјелу, у акцијама или у новцу, сразмјерно номиналној вриједности акција. У том стандарду је наведено које елементе садржи одлука скупштине о расподјели добити за дивиденде, а препоручује се да када скупштина донесе одлуку о исплати дивиденде у новцу, она треба да успостави и објави јасне процедуре и рокове за ефективно плаћање акционарима, при чему рок треба да буде разумно кратак – не дужи од 30 дана, уз процедуру једнаку за све акционаре. У Стандарду 4 говори се о праву на пренос акција те се препоручује да трансакције на тржишту капитала треба да буду обављене на правичан и јаван начин, како би права свих акционара била заштићена, и одређује да се право располагања акцијама којима се организовано тргује на берзи не може ограничавати, осим у случајевима утврђеним законом. Право на сигурну и брзу регистрацију власништва по Стандарду 5 мора бити осигурано сваком акционару у року од три дана од дана настале власничке промјене, а друштво је обавезно да предузме све потребне радње у циљу брзе и сигурне регистрације власништва по основу емисије хартија од вриједности. Право акционара да бирају и да буду бирани у управни одбор је садржина Стандарда 6, по коме то право припада сваком акционару, с тим да лица која су осуђена за кривична дјела против привреде и службене дужности за које су наступиле правне посљедице осуде не могу бити чланови управе нити надзорног одбора, док те посљедице трају. Процес именовања одбора мора бити формалан и јаван, а статутом друштва треба омогућити да акционари који имају мањински удио у друштву могу имати члана управног одбора. Право на дио ликвидационе масе садржина је Стандарда 7 који каже да то право имају акционари сразмјерно учешћу у основном капиталу друштва.

Равноправан третман акционара као принцип разрађен је кроз Стандард 8 у коме се наглашава да друштва треба да осигурају такав третман свим акционари-

ма кроз основну поставку тог начела да акционари са акцијама исте врсте и класе, једнаке номиналне вриједности, морају бити равноправни. У случају нових емисија акција постојећи акционари треба да имају право прече куповине. Инвеститори треба да буду унапријед упознати са свим правима прије но што купе акције нове емисије, у складу са проспектом који друштво обавезно припрема. Забрањено је трговање акцијама на основу интерних информација и активности с циљем злоупотребе положаја у друштву, а акционарима треба да буду истовремено предочени сви ефекти произашли из пословних трансакција или питања која су од утицаја на рад и пословање друштва. Замјена акција приликом обављања статусних промјена мора бити обављена на начин да не угрожава права акционара, нити та права могу бити дефинисана ван утврђеног замјенског односа акција правног претходника и његових сљедника.

О улози заинтересованих страна који су носиоци интереса у управљању акционарским друштвима, као принципу корпоративног управљања, говори Стандард 9 полазећи од основне препоруке да друштва треба да обезбиједе поштовање и коришћење законских права свих заинтересованих страна за рад друштва. Друштва треба да обезбиједе активну сарадњу са свим заинтересованим странама у циљу стварања благостања, радних мјеста и одржавања финансијске стабилности друштва. Друштво има право на накнаду штете уколико заинтересоване стране по било ком основу нанесу штету функционисању друштва. Акционарска друштва, осим финансијских организација, не могу учествовати у правним пословима чији је предмет давање аванса, кредита или зајма, односно обезбјеђење аванса, кредита или зајма од стране акционарског друштва ради стицања акција друштва. У односима са другим заинтересованим странама за рад акционарског друштва, друштво треба да извршава своје обавезе прецизно и на разуман начин. Када се доносе одлуке по одређеним питањима, друштво треба да узме у обзир све интересе заинтересованих страна, нарочито запослених.

Један од најважнијих принципа корпоративног управљања је принцип објављивања и јавности информација везаних за акционарско друштво и он је разрађен Стандардом 10 који полази од става да друштво треба да обезбједи благовремено објављивање и јавност информација о свим материјалним питањима у вези с друштвом, укључујући финансијску ситуацију, пословање, власништво и управљање друштвом. Јавно објављивање финансијских извјештаја и других информација о друштву треба да омогући процјену вриједности емитента са становишта правног статуса, финансијске позиције, пословних могућности и права у вези са хартијама од вриједности. Извјештаји морају садржавати разумљиве коментаре и анализу пословања од стране управе друштва. Информација о материјалним питањима је свака она информација чије посједовање може утицати на доношење економске одлуке од стране њеног корисника. У овом стандарду се детаљно наводе која су то нематеријална питања о којима друштво треба да обавјести јавност. Информације које су финансијског карактера морају се објавити на основу извјештаја овлашћеног ревизора, најкасније у року од 15 дана од дана њиховог усвајања на скупштини

акционара. Све информације о значајним догађајима, већим трансакцијама и релевантне материјалне информације у смислу пословања друштва требало би да се у потпуности благовремено објаве, тако да су доступне свим акционарима. Предмет посебно детаљног објављивања треба да буду трансакције са повезаним лицима, а нарочито са повезаним правним лицима у форми консолидованих финансијских извјештаја, припремљених у складу са рачуноводственим стандардима. Предмет објављивања су и промјене у структури власништва, нарочито у случајевима када стицалац стиче преко 10, 25, 50 и 75 % власничког учешћа у капиталу друштва. Објављује се и списак предузећа у којима друштво има више од 10 % власничког учешћа. Акционари морају бити упознати са детаљима трансакција које обаве чланови управе и надзорног одбора директно или индиректно са друштвом или његовом, како се наводи у овом стандарду, "организационом цјелином". Информације које се објављују у случајевима јавне понуде акција друштва морају бити такве да омогућавају инвеститорима да остваре фер процјену правног статуса, финансијског положаја, пословне могућности и цијена акција. Информације треба да се припремају и објављују у складу са рачуноводственим стандардима и стандардима објављивања финансијских и других информација. Друштво треба да укључи у финансијске извјештаје и изјаву о усклађености с принципима и стандардима управљања акционарким друштвима у годишњем извјештају, с тим да ће детаљно појаснити усклађеност дјеловања са принципима и стандардима управљања акционарским друштвима, те појаснити и навести разлоге евентуланих одступања од принципа и стандарда.

Улози и одговорности одбора у Стандардима је посвећено највише пажње и мјеста. О том принципу говори Стандард 11 који је структурисан тако да обухвата опште поставке улоге и одговорности одбора, те да затим посебно разрађује питања везана за управу друштва, надзорни одбор, сукоб интереса, накнаду члановима управе и надзорног одбора, одбор за ревизију, ревизију и систем интерне и екстерне контроле те односа са осталим заинтересованим странама.

Општа је поставка принципа улоге и одговорности одбора да чланови управе и надзорног одбора врше своје функције у најбољем интересу акционарског друштва и у вођењу послова поступају с пажњом доброг привредника, поштујући обавезе повјерљивости података. Одбори треба да осигурају одговарајуће системе контроле, праћења ризика, финансијску контролу и поштовање закона. Дужности, надлежности и овлашћења различитих нивоа одбора и управе требало би да се јасно дефинишу и раздвоје. Одбори треба да осигурају интегритет система финансијског рачуноводства и извјештавање друштва базирано на извјештају независног ревизора, да надгледају процес објављивања информација о друштву, комуникацију са заинтересованим странама за рад друштва, да обезбједе контролу потенцијалних конфликата у остваривању интереса управе, чланова одбора и акционара, укључујући злоупотребе имовине друштва и извршавање трансакција са повезаним лицима. Управни и надзорни одбор морају блиско сарађивати, како би се максимизирао резултат рада предузећа. Током мандата и након њега сви чланови

надзорног одбора треба да поштују принципе повјерљивости информација у вези са радом друштва, а управни одбор треба да осигура да и запослени у друштву поштују овај принцип, као и да се усвоје правила повјерљивости и методе заштите таквих информација те санкције за нарушавање тих правила. Сви чланови одбора одговараће за штету коју проузрокују друштву и акционарима, у складу са законом. Надлежни орган или заинтересована страна може покренути поступак пред надлежним судом против чланова одбора који су донијели одлуку којом се наноси штета друштву, повјериоцима или власницима акција.

Управа друштва је надлежна за независно руковођење друштвом и треба осигурати поштовање свих закона и других прописа, као и да узме у обзир и све интересе заинтересованих страна за рад друштва, у складу са пословним ризиком коме је друштво изложено.Управни одбор треба да штити права акционара, обезбјеђујући поштовање свих уговора, закона и подзаконских аката те стандарда управљања акционарским друштвима. Члан управе не може при доношењу одлука надредити личне интересе интересима друштва, нити својим одлукама може за себе искористити пословне прилике намјењене друштву. Чланови управе не смију, у обављању својих дужности, захтијевати нити прихватити од трећих лица плаћања, нити било које погодности за себе или друго лице, нити давати трећим лицима незаконите предности на основу којих та трећа лица могу стећи корист. Чланови управе (и надзорног одбора) могу да се баве допунским активностима из домена послова управе (и надзорног одбора) у другим друштвима само уз одобрење надзорног одбора друштва. Сваки члан управног одбора има обавезу да обавјести надзорни одбор о промјени у свом портфељу акција друштва, најкасније 24 часа од дана када је трансакција закључена. Друштво мора јавно објавити ову информацију. Предсједник управног одбора мора обавјестити предсједника надзорног одбора, без одлагања, о свим питањима и чињеницама важним за процјену пословне ситуације друштва, као и о могућим посљедицама које могу да утичу на управљање предузећем. Управа не смије санкционисати или пријетити запосленом који је уједно акционар, губитком радног мјеста, због његовог дјеловања при остварењу акционарских права.

Надзорни одбор контролише да ли друштво послује у складу са законом и другим прописима, добрим и пословним обичајима, те пословним моралом. Надзорни одбор треба објективно и независно да контолише обављање послова друштва. Да би одговорили својим дужностима чланови надзорног одбора морају имати приступ тачним и благовременим информацијама. Надзорни одбор треба да се састоји од чланова који адекватно разумију пословање друштва, који имају потребне способности, знање и стручност потребну за обављање њихових дужности.Члан надзорног одбора не може при доношењу одлука претпоставити личне интересе интересима друштва, нити својим одлукама може за себе искористити пословне прилике намјењене друштву. Члан надзорног одбора не може тајним гласањем остваривати личну корист на основу свог положаја у друштву. Надзорни одбор не смије толерисати неоправдано коришћење имовине друштва нити злоупотребу

овлашћења, узевши у обзир и издавање и откуп хартија од вриједности друштва по неодговарајућим цијенама. Надзорни одбор састаје се најмање једном у два мјесеца, а одлуке се доносе на састанцима, без присуства чланова управног одбора. Надзорни одбор саставља извјештај о свом раду и тачно и свеобухватно о томе извјештава скупштину акционарског друштва, најмање једном годишње. У годишњем извјештају детаљно се исказује успјешност управе и пословање друштва уз поштовање стандарда корпоративног управљања, сарадња са управом и спољним ревизором, те мишљење надзорног одбора о извјештају ревизије. Надзорни одбор мора доставити детаљну анализу годишњег извјештаја друштва и доставити годишњи извјештај акционарима, без обзира да ли га одобрава или има примједбе на њега. Члан надзорног одбора мора обавијестити друштво о промјени власништва над акцијама друштва, најкасније 24 сата од дана када је трансакција закључена, а друштво мора ову информацију објавити. Између управног и надзорног одбора треба да постоји стални контакт, при чему је од нарочите важности да постоји поштовање повјерљивости размјењених информација између њих.

Сукоб интереса, у вођењу послова предузећа, регулисан чланом 89. Закона о предузећима, детаљно је разрађен и појашњен, па тако, поред законске формулације сукоба интереса, у Стандардима се наводе случајеви у којима је члан надзорног одбора у сукобу интереса. Сви чланови управе, као и чланови надзорног одбора треба да пријаве постојање сукоба интереса надзорном одбору. Управа и надзорни одбор обавезни су да обезбједе да лице које има сукоб интереса са друштвом не одлучује или се уопште не бави тим питањем у име друштва. Сваку одлуку коју донесе лице које има сукоб интереса требало би процјенити по најстрожијим стандардима правичности и независности. Материјални сукоб интереса или сукоб интереса који није привремене природе треба да као посљедицу има окончање мандата конкретног члана. Надзорни одбор би требао редовно вршити процјену независности чланова и од чланова би требао тражити доставу релевантних информација неопходних за процјену независности чланова уз коришћење Стандардима прописаних критерија за утврђивање независности. Код оцјене независности члана надзорног одбора треба узети у обзир и његове породичне односе, чланства у другим тијелима управљања у истом друштву, те односе са другим лицима која се не сматрају независним, као и друге везе, интересе и околности који би могли утицати на независност тог лица.

Накнаде чланова надзорног одбора и управе друштва требало би одређивати према јасним и јавно објављеним принципима и процедурама, при чему накнаде не морају бити само фиксне већ се могу одредити различити облици стимулација у форми накнада заснованих на резултатима пословања, који се одвојено објављују у финансијским извјештајима. Код утврђивања износа накнаде, треба узети у обзир успјешност пословања друштва, његове финансијске резултате, обим надлежности сваког члана надзорног одбора и управе, функције које су им повјерене, те ниво накнада чланова надзорног одбора и управа у упоредивим друштвима.

Ако у организационој структури друштва постоји одбор за ревизију (а то је случај код јавних предузећа) он ће се бавити питањима рачуноводства и управљања ризиком, независности и објективности екстерног ревизора и чланова тима екстерне ревизије, дефинисањем мандата екстерног ревизора, усмјеравањем екстерног ревизора на одређивање кључних тачака, те дефинисањем накнада за ревизију. Стандардима се препоручује да чланови одбора треба да имају одговарајуће стручне и моралне квалитете које обезбјеђују независност у раду.

Ревизија треба да буде обављена у складу са професионалним и етичким принципима и стандардима који се примјењују у Републици Српској. Екстерни ревизор не може бити из предузећа које већ обавља консултантске услуге за предузеће или у случају да више од 30 % прихода ревизорска кућа остварује у пословању са тим друштвом, осим у првој години свога рада.

У циљу установљавања механизма за заштиту интереса акционара и имовине друштва управа треба установити и осигурати функционисање одговарајућег и ефикасног система интерне контроле. Основни задатак лица која су интерни контролори је да укажу на ризике који би евентуално могли утицати на успјешност у пословању и на успјешно испуњавање пословних планова.

У Стандардима су наведене и опште формулације о односима друштва и осталих заинтересованих страна као што је она по којој је потребно подстицати такву сарадњу у циљу благостања, радних мјеста и одрживости друштва. У односима са другим заинтересованим странама (запосленима, повјериоцима, клијентима, добављачима) друштво остварује своја права на фер принципима тржишног пословања и испуњава своје обавезе на одговарајући начин, чиме се обезбјеђује дугорочан просперитет друштва и његових акционара.

Закључак

Стандарди управљања акционарским друштвима Републике Српске имају све карактеристике сличних правила у оним националним системима гдје таква правила постоје, а то у првом реду значи да су Стандарди важна допуна законског уређења акционарских друштава. Наиме, подручје управљања акционарским друштвима је по својој природи такво да законом није могуће тачно одредити критеријуме за посебну одговорност која би важила за понашање чланова управе, надзорног одбора и свих осталих носилаца интереса у акционарском друштву. Стандарди су као тзв. меко право много бољи начин да се најбоља пракса корпоративног управљања кроз опште акте акционарских друштава промовише као манир понашања инволвираних субјеката.

Република Српска још пролази кроз ову фазу приватизације у којој су не само обичним грађанима, учесницима у приватизационом процесу, непознати многи појмови и институти везани за управљање акционарским друштвима, па ће се зато Стандардима учинити знатан помак на пољу едукације заинтересованих страна

чиме ће се колико толико надокнадити недостатак корпорацијске културе и традиције.

Marko Rajčević, Ph.D.
Professor at the Faculty of Law, Banja Luka

STANDARDS OF CORPORATE GOVERNANCE OF REPUBLIC OF SRPSKA

Summary

With the introduction of Standards of corporate governance by the Commission for the stock actions, Republic of Srpska established good grounds for the advance of corporate governance which has been until now regulated exclusively by various law orders. Standards, which are based on OECD principles of corporate governance, are applied by the rule "Comply or Explain". By their appliance, evident gap in the overall culture and tradition of corporate governance in the domain of corporate business will be finally filled.

Key words: *corporation, standards of corporate governance.*